

## Unele considerațiuni generale privind conceptul de politici publice

**Orest TĂRĂȚĂ,**

*doctor în științe politice, conferențiar universitar,*

*Academia de Administrare Publică*

*de pe lângă Președintele Republicii Moldova*

**Mariana IAȚCO,**

*doctor în politici publice, lector superior universitar,*

*Universitatea de Stat din Moldova*

### SOMMAIRE

*Cet article traite le concept de politiques publiques tout en partant des définitions déjà existantes dans la littérature de spécialité. Les politiques publiques ont une histoire relativement courte, mais il y a de différentes perspectives de recherche du concept des politiques publiques. Plusieurs auteurs proposent et soulignent les aspects clefs de l'action publique, d'où la complexité de ce concept. En même temps, l'approche théorique et pratique du concept des politiques publiques permettrait aux fonctionnaires de l'administration publique de comprendre la complexité du processus de gouvernement et de trouver les solutions adéquates pour les problèmes publics. Dans ce contexte, la compréhension du concept des politiques publiques devient actuelle afin de moderniser et d'améliorer les pratiques démocratiques dans la République de Moldova, qui se trouve actuellement face aux provocations pour le processus de gouvernement démocratiques.*

*Momente introductive.* Prezentul articol își propune ca scop să verse lumină asupra conceptului de politici publice. În cadrul științelor politice și administrative, analiza politicilor publice este una destul de recentă. Abordarea de bază a „disciplinei” are abia cinci decenii de existență, dar în același timp dezvoltarea a fost una amplă, dacă ne referim la volumul bibliografie de specialitate existentă, precum și la abordările multiple prezentate în studiile efectuate.

O distincție primară a conceptului de bază este necesară pentru a înțelege esența și natura politicilor publice. Pentru început, să constatăm esența etimologică a cuvântului. Astfel, limba română nu permite a face diferență între cele două concepte de bază introduse de anglo-saxoni: *politics* și *policy*.

Prin *politics* putem traduce politica înțeleasă ca o luptă pentru putere. Prin urmare, cînd dorim să studiem politica în sensul de *politics*, obiectivile noastre de studiu sunt forțele politice, electorale, instituțiile politice și parlamentare. Adică, activitatea ce are ca scop obținerea și menținerea puterii politice.

Prin *policy* înțelegem traducerea politicilor publice sau termenul de politică urmat de un adjectiv (social, economic, bugetar, etc.), prin care facem referință la o acțiune publică, la un aspect pragmatic al activității de guvernare.

Din punct de vedere istoric, H. Laswell a fost cel care a apelat la termenul de *policy* în 1951, ulterior prezentând o serie de contribuții importante pentru analiza politicilor publice. În primul rând, a diferențiat două activități complementare și interdependente pentru această nouă sarcină: *cunoașterea a* (knowledge of) și *cunoașterea pentru* (knowledge in) acțiunea publică. [1]

Primul sens al *knowledge of* face referire la analiza și studiul procesului de politici, adică abordează aspectul cognitiv. Al doilea sens al *knowledge in* încearcă să încadreze date și teoreme în procesele deliberative și de decizie pentru a îmbunătăți activitatea publică. În general, în timp ce una se referă la partea teoretică, cealaltă are un caracter practic. Pentru cercetătorul H. Laswell aceste activități sunt îmbinate complex și implică un caracter interdisciplinar.

În continuare, discipolii săi au prezentat propriile lor abordări ale disciplinei. În realitate, de fapt, studiul politicilor publice s-a divizat în două mari curente, care se pot diferenția schematic în modul următor: cantitativ, unidisciplinar, normativ, economic, axat pe conținutul cunoașterii analizei politicilor și versus modul contextualizat, multidisciplinar, politico-administrativ, interesați în analiza pentru politici.

În literatura de specialitate existentă se consi-

deră că problema guvernării (*governance*) implică relații multiple dintre diverse subsisteme sociale și tendințe de reflectare a factorilor politici în studiul administrației. Urmare a acestor relații, persistă examinarea acțiunii administrative în cadrul politicilor publice, așa cum o politică publică reprezintă un fenomen complex ce rezidă în numeroase decizii luate de mai multe persoane și organizații publice. Deseori, aceasta este nuanțată de politicile anterioare și condiționată de alte decizii care uneori nu au o legătură evidentă cu o anumită politică promovată.

În acest sens, politicile publice prezintă dificultăți pentru specialiști, care au conceput numeroase modalități de abordare a fenomenului politicilor publice, cuprinzând o întreagă gamă de variabile care influențează procesul de luare a deciziilor publice.

Din perspectiva analizei, politicile publice se prezintă sub forma unui ansamblu de practici și norme elaborate de unul sau mai mulți actori publici din administrația publică centrală și cea locală.

Câmpul de studiu, constituit de analiza politicilor publice, cuprinde în același timp trei obiective: cunoașterea, acțiunea sau gestionarea și formularea politicilor. Cunoștințele generate pretind a fi adresate și aplicate la problemele concrete ale acțiunilor politice și administrative, care includ aspecte multiple și, prin urmare, foarte complexe, deoarece implică valori, percepții sociale, factori instituționali, actori publici, conflicte și ideologii cu privire la soluționarea problemelor publice.

În acest context, interesul științei politice față de procesul de formulare a politicilor publice a fost să găsească răspunsuri la următoarele întrebări:

- Care sunt rațiunile pentru care anumite probleme sunt calificate ca fiind publice, în timp ce altora li se refuză acest statut?

- Cum și pentru ce motive guvernele includ anumite probleme publice pe agenda lor, în timp ce pe altele le resping?

- Ce definiții capătă anumite probleme publice?

- Cum și din care rațiuni guvernele tind să aleagă anumite mijloace de acțiune, să utilizeze anumite instrumente?

- Cum guvernele aleg anumite modele de implementare și preferă anumite criterii de evaluare?

- De ce se mențin anumite politici, în timp ce la altele se decide să se renunțe sau să fie modificate? [2, 27]

Atare perspective tind să răspundă în esență unor preocupări diverse ale administrației publi-

ce, pentru optimizarea procesului de guvernare democratică și de a analiza efectele intervenției publice în transformarea problemelor respective.

Astfel, ca studiu științific, o politică publică cercetează acele procese de formulare și implementare a diferitelor interese publice, utilizate pentru a soluționa probleme specifice legate de viața societății. [3, 19]

În context, analiza politicilor publice are scopul de a produce informații relevante pentru luarea deciziilor publice și să constituie un suport practic și normativ pentru factorii decizionali în soluționarea problemelor publice cu aspect social sau economic.

Este fundamental să explicăm esența politicilor în baza a două aspecte-cheie:

„analiza politicilor” care se bazează pe elaborarea unor metodologii pentru determinarea rezultatelor unei politici și pentru a realiza comparații între politici alternative în ceea ce privește rezultatele lor;

„ciclul politicilor ” încearcă să explice politicile ca pe o succesiune logică de etape ca: stabilirea agendei ce se referă la procesul prin care problemele ajung în atenția publicului și a instituțiilor administrative; formularea politicilor privește procesul prin care sunt definite, evaluate, acceptate sau respinse politicile alternative de soluționare a unei probleme aflate pe agendă; urmează luarea deciziilor - procesul prin care instituțiile guvernamentale adoptă o anumită alternativă pentru soluționarea unei probleme; implementarea este procesul prin care instituțiile guvernamentale aplică în practică politica adoptată; și ultima este evaluarea procesului prin care rezultatele politicilor sunt monitorizate și evaluate. Deoarece rezultatele obținute pot constata reconceptualizarea problemei și a soluțiilor propuse. [4, 25]

Astăzi a devenit un imperativ necesitatea raportării sau a evaluării de către autoritățile publice cu privire la acțiunea publică. Momentul dării de seamă a favorizat dezvoltarea evaluării politicilor publice, al cărei obiectiv principal este de a determina eficiența acestora. Deci constă în a compara rezultatele politicilor publice cu obiectivele propuse și mijloacele utilizate pentru a fi realizate până la capăt. În același timp, evaluarea constă într-o activitate științifică, și mai este, totodată, o practică profesională în elaborarea unui ansamblu de mecanisme instituționale.

Actualmente, evaluarea este o activitate în dezvoltare, dar este important dar de remarcat faptul că frontierele între aceasta și cele ale monitorizării,

controlului gestionării, consultării, a cercetării aplicative și a auditului mai rămân a fi definite.

*Definiții ale conceptului de politici publice.* Pentru a ne apropia de o definiție a conceptului de politici publice, să reluăm unele definiții din literatura de specialitate. Politicile publice se referă la activitățile materiale sau simbolice pe care le gestionează autoritățile. Această primă definiție se concentrează pe două componente. Prima se raportează la determinarea principalilor actori ai politicilor: autoritățile publice. A doua componentă ne atenționează prin faptul că politicile publice sunt acțiuni concrete și elemente aparent simbolice ale acțiunii publice.

Pentru a înțelege acest moment, propunem o altă definiție, reluată de autorul J. C. Thoenig (1985), care se referă la „ceea ce guvernele decid să realizeze sau să nu realizeze”. [5, p. 18] În context, trebuie clarificat următorul moment. Nu se afirmă faptul de a nu acționa este o politică publică, ci, dimpotrivă, se dorește evidențierea aspectului că decizia de a nu acționa cu privire la o anumită problemă confirmă în sine o politică publică. Prin urmare, există definiții ce cuprind ambele aspecte și consideră că o politică publică este nu doar o acțiune concretă, dar poate fi și o acțiune simbolică sau o nonacțiune.

Alt element-cheie în definiție se referă la un ansamblu de decizii al cărui obiectiv este distribuirea anumitor bunuri sau resurse. Asemenea abordare ne reamintește că o politică publică este nu o acțiune izolată, o măsură separată, ci reprezintă un complex sau o rețea de acțiuni care pot afecta sau privilegia anumiți indivizi ori grupuri sociale.

Un alt cercetător, C. Larrue (2000), propune următoarea definiție a politicilor publice: „O juxtapunere de activități, decizii sau măsuri coerente și adoptate, principalului, de către actorii sistemului politic-administrativ ai unui stat cu scopul de a rezolva o problemă colectivă”. [6, 28] Aceste decizii creează acte și documente de politici formalizate, de natură mai mult sau mai puțin coercitivă, cu obiectivul de a modifica comportamentul „grupurilor țintă”, care se află, desigur, în centrul problemei ce solicită o soluționare.

O altă perspectivă de conceptualizare a politicilor publice este cea propusă de W. Jenkins, care definește politicile publice ca „un set de decizii interdependente luate de un actor politic sau de un grup de actori politici cu privire la selecția scopurilor și la mijloacele de a atinge atare scopuri într-o situație specifică, în care ar trebui ca actorii politici, să poată lua decizii”. [7, 14]

Meritul definiției respective constă în faptul de a considera elaborarea politicilor publice un proces, unde autoritățile guvernamentale sunt supuse unor presiuni interne și externe, ce țin de lipsa resurselor sau de rezistența față de anumite alternative de soluționare a problemelor.

În același timp, autorul recunoaște că politicile publice reprezintă o serie de decizii interdependente. De asemenea, Jenkins propune un standard de evaluare în analiza politicilor publice. Deoarece procesul de elaborare a politicilor publice reprezintă un comportament al autorităților de a decide cu privire la anumite scopuri și mijloace de a le atinge într-o anumită situație. Prin urmare, în opinia autorului, trebuie să existe o coerență și concordanță între scopuri și mijloace, chiar dacă nu explică natura lor și mijloacelor implicate.

În momentul actual, în literatura occidentală, există un consens relativ al cercetătorilor cu privire la caracteristicile conceptului de politici publice. În sensul că o politică publică poate constitui în același timp:

- *un conținut* – deoarece activitatea publică se reprezintă sub forma unui conținut, produs ce decurge din mobilizarea resurselor. Anume aceste produse sunt rezultatul unor acțiuni ale instituțiilor administrative;

- *un program* – în sensul că politicile nu se reduc la un anumit punct de acțiune în mod izolat, ci la o rețea de legături între aceste acțiuni, formând o structură de referință în orientarea actelor de guvernare;

- *o orientare normativă* ce presupune că acțiunea publică nu este rezultatul unor răspunsuri haotice ci, dimpotrivă, este expresia finalităților și preferințelor pe care factorii decizionali, conștient sau nu, în mod forțat sau voluntar, nu poate decât să le accepte și pentru care este responsabil. Or acțiunile publice comportă anumite valori și norme ce servesc drept bază pentru obiectivele guvernării;

- *un factor coercitiv* – se explică prin faptul că activitatea publică rezultă din autoritatea cu care sunt învestiți actorii guvernamentali. Adică, aceștia din urmă au o legitimitate a autorității legale sau exercită o coerciție care se bazează pe monopolul forței. Actul public se impune prin faptul că este abilitat ca o expresie a puterii publice și, prin urmare, autoritatea se impune colectivității;

- *un resort social* - prin faptul că o politică publică se definește prin resortul său, prin cetățenii ale căror situații, interese, comportamente sunt afectate de acțiunea publică. Analiza trebuie să

identifice publicul, indivizii, grupurile, instituțiile care intră în arealul de acțiune guvernamentală. [8, 19-20]

Aceste abordări teoretice, de fapt, reprezintă un ghid pentru analiza politicilor, care nu este totuși ușor de respectat în practică, mai ales în situații publice concrete.

În context, am propune și noi o viziune asupra conceptului de politici reieșind din ansamblul definițiilor abordate în literatura de specialitate. Astfel, *politicile publice reprezintă o rețea de decizii interdependente, care se referă la alegerea obiectivelor, priorităților, mijloacelor, resurselor alocate și punerea lor în practică pentru a orienta realitatea economică și socială în direcția dorită, în vederea furnizării bunăstării colective.*

La ora actuală, atenția și interesul care se acordă măsurării preformanțelor în politicile publice constituie încercarea de a raționaliza procesul elaborării politicilor. Atunci când ne referim la elaborarea politicilor ca un proces politic, trebuie să înțelegem valorile, ideile, normele care se reflectă în acest proces. În același timp, diferite aspecte ce divizează grupurile sociale și induc diferite percepții asupra scopurilor publice, necesitatea de a rezolva problemele publice pe căi de consens și dialog și factorii critici influențează dezvoltarea politicilor în fiecare etapă de înfăptuire a lor.

În această ordine de idei, am putea reliefa o înțelegere a interacțiunilor dintre analiza politicilor și politică și a circumstanțelor prin care considerațiile politice creează cadrul pentru utilizarea analizei. Se presupune că analiza este obiectivă și denotă raționalitate, fapt ce semnifică utilizarea instrumentelor economice, statistice, de planificare, algoritmi matematici și alte metode de cercetare pentru a ghida spre soluții raționale pentru problemele existente, pentru a contribui la creșterea producției și furnizării de bunuri și servicii publice.

Deoarece este important să distingem ceea ce reprezintă *studiul politicilor publice și analiza politicilor*, care au la bază drept criteriu gradul de neutralitate și interesele politice ale analiștilor. Autorii Howlett și Ramesh susțin că studiile asupra politicilor publice sunt examinate, mai ales, de mediul academic, se referă la metapolitică și sunt fixate pe înțelegerea proceselor de constituire a politicii publice. În timp ce analiza politicilor este condusă de niște funcționari publici sau de anume instituții de tip „think-tank” axate pe conceperea politicii reale. Prin urmare, primele au un caracter descriptiv și explicativ, în timp ce acestea din urmă au o orientare prescriptivă.[ 9]

*Analiza politicilor publice: modele.* Analiza politicilor publice reprezintă o preocupare relativ nouă pentru administrația publică. De exemplu, pentru administrația publică din Republica Moldova analiza politicilor constituie o activitate destul de recentă, chiar dacă guvernele anterioare s-au confruntat și mai înainte cu probleme privind înfăptuirea politicilor publice.

Diverse tipologii au fost dezvoltate pentru a analiza politicile publice. În acest efort, specialiștii în politici s-au bazat pe modele și instrumente propuse de către științele sociale. În continuare, vom face referință doar la unele dintre ele.

Problema care apare aici poartă următorul caracter: care este influența statului asupra înfăptuirii politicilor publice? Există și alți factori în societate care influențează procesul dat? Dacă da, atunci cum se balansează aceștia? Desigur, nu există un singur răspuns la aceste întrebări. Din atare perspectivă există câteva modele sau abordări de înfăptuire a politicilor publice.

În linii generale, putem distinge trei abordări teoretice de analiză frecventă în literatura occidentală de specialitate. Prima dintre ele, de natură funcțională, consideră că statul se potrivește unui „ghișeu” însărcinat cu deservirea tuturor cerințelor sociale. Astfel, politicile publice constituie răspunsurile acestor cerințe și sunt analizate dintr-o perspectivă de optimizare a deciziilor colective, a raționalității comportamentului birocrațiilor. În acest model găsim și reflectăm abordarea raționalității absolute, a raționalității limitate și a Școlii Public Choice. [10]

Conform celei de-a doua abordări, statul se prezintă monopolizat de către o anumită clasă socială, așa precum o percepe abordarea marxistă și neomarxiștii din anii '60 ai sec. al XX-lea sau de către anume grupuri specifice potrivit teoriei elitelor și celei a organizațiilor. Prin urmare, statul are un spațiu de autonomie limitat în raport cu interesele unei clase ori unui grup și politicile publice constituie o reflectare a intereselor grupurilor dominante. [11]

Cea de-a treia abordare se concentrează pe distribuirea puterii și a interacțiunilor între actorii publici prin intermediul reprezentării și organizării intereselor sectoriale sau categoriale conform abordării neocorporatiste.[12] Or, manifestă interes față de organizarea instituțională ce marchează aceste interacțiuni, așa precum o propune modelul neo-instituționalist.

În plus, unele modele numite taxonomii se dedică a clasifica politicile publice și a prezenta sche-

mele ciclului de politici. Astfel, găsim studii axate pe tipologii, care se adresează tipului de elaborare a politicilor publice și a consecințelor acestora. Alții oferă o analiză a problemelor ce apar pe parcursul diferitelor etape ce intervin în politicile publice. Există, de asemenea, contribuții ce abordează analiza fenomenelor de distribuire a puterii între actorii politicilor publice pentru a elabora tipologia lor.

În acest sens este important de semnalat că numeroase analize ale politicilor publice recurg la modelul sistemic. Pentru că mediul politic formează un subsistem cu structuri, actori și reguli. În fața presiunilor, solicitărilor și stimulărilor sistemul dat reacționează printr-un singur răspuns: politicile publice. Sistemul are propriile sale caracteristici sau *inputs* și generează ieșiri, soluții sau *output*. Modelul sistemic reprezintă un cadru interpretativ de abordare destul de sugestiv pentru analiștii de politici publice. [13]

În același timp, evident, modelele politicilor construite cu scopuri precise sunt reprezentări simplificatoare ale unor anumite aspecte ale problemelor. În context, un model poate avea forme foarte variate de la o imagine a problemei până la concepții exacte, diagrame, ecuații sau scenarii programate la calculator.

Să propunem un exemplu simplu, pentru a observa în ce măsură modelele sunt utile în analiza politicilor. Să presupunem că legislativul are inițiativa de a modifica legislația cu privire la limita de viteză pe drumuri. Se poate crea un model al problemei în modul următor: la început, se vor selecta variabile semnificative ale problemei, relevante pentru analiză. Și acestea ar fi: timpul economisit de șoferi în deplasări; numărul accidentelor; costul operării. Prin urmare, dacă limita de viteză crește, atunci se economisește timp, fiindcă se reduce timpul deplasărilor, în schimb crește probabilitatea numărului de accidente și pe de altă parte costul operării va crește dacă mașinile circulă cu o viteză mai mică decât cea indicată.

Astfel, aspectele relevante ale problemei ne permit o înțelegere mai clară a situației. Desigur, în acest sens se poate realiza o analiză a impactului fiecărei variabile, de exemplu, pentru a calcula timpul economisit sau costul operării. Se susține faptul că modelele pot fi clasificate în mai multe moduri, ținând cont de scopurile pentru care au fost create, de funcțiile lor, de conținutul și forma pe care o pot lua.

Modele descriptive și normative. Cele descriptive au funcția de a explica evoluția problemelor publice și de a prezice scenariile sau consecințele

acestora. Modelele descriptive pot fi utile pentru a monitoriza rezultatele politicilor. Și, de obicei, apelează la anumiți indicatori, cum ar fi cei macro-economi (dinamica PIB, mărimea inflației, deficitul bugetar etc.) sau cei sociali, precum e nivelul de alfabetizare, accesul la serviciile medicale etc. În schimb, modelele prescriptive nu au rolul de a explica sau preciza anumite evoluții, ci de a propune niște reguli, norme sau recomandări. Ele fac apel la valorile a căror atingere este considerată dizerabilă. Pentru o guvernare democratică sunt esențiale: valorile, eficiența, dreptatea, respectarea drepturilor omului, conservării și protejării mediului etc.

*Modele verbale și simbolice.* Aceste modele sunt descrise într-o formă simbolică, de obicei utilizează tehnici matematice, statistice, logice, baze de date sau programe informatice etc. Deseori, sunt greu de interpretat și mai dificil de explicat publicului sau factorilor de decizie, uneori chiar și specialiștilor, dar sunt de un mare ajutor la fundamentarea și îmbunătățirea deciziilor publice. Cele mai cunoscute modele, probabil, sunt cele care folosesc funcțiile liniare de tipul algoritmului matematic, când analistul de politici dorește modificarea unei variabile a politicii. Modele verbale sunt utilizate frecvent și devin folosite, pentru că permit formularea unor argumente, a unor puncte de vedere sau păreri generale, mai degrabă decât folosirea unor valori numerice exacte.

*Modele statice și dinamice.* Modelele statice se axează pe analiza unei situații date și se concentrează asupra raporturilor dintre variabilele problemei de politici. Însă acestea pot fi analizate și dinamic pentru a obține simularea evoluției viitoare. Una dintre cele mai cunoscute și mai simple forme de model dinamic este cea a arbolului de decizie, efectuat pentru proiecția în viitor a deciziilor asupra politicilor publice și a consecințelor acestora. Un exemplu, în context ar fi politiciile privitor la problema poluării, unde deciziile se ramifica și se poate cunoaște probabilitatea rezultatelor sau consecințelor. [14]

În final, am putea susține că importanța modelelor constă în aceea că: simplifică problemele de politici, ajutându-l pe analist să gestioneze mai bine complexitatea problemei abordate; contribuie la distingerea variabilelor semnificate de cele nesemnificate; permite prezicerea consecințelor adoptării unei politici; ajută la obținerea de informații relevante pentru decidenți; și, în cele din urmă, contribuie la o mai bună comunicare între actorii participanți la elaborarea unei politici; înlesnește procesul de realizare a politicilor publice.

Desigur, realizarea acestor modele necesită abilități, cunoștințe și măiestrie din partea specialiștilor de politici publice. Astăzi și pentru modernizarea administrației publice din Republica Moldova devine un imperativ încadrarea analizei problemelor de politici în modele care să corespundă adecvat complexității lor. În acest sens, conform strategiei de reformă a administrației publice cen-

trale în Republica Moldova, a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 33 privitor la regulile și cerințele unificate față de documentele de politici. [15] Se poate afirma că este un pas de bun augur în scopul perfecționării procesului decizional, îmbunătățirii calității documentelor de politici, asigurarea transparenței și participării la formularea și elaborarea politicilor publice în țara noastră.

### BIBLIOGRAFIE

1. Laswell H. „*The Policy Orientation*”, în Lerner D., Laswell H., *The Policy Sciences*, Stanford University Press, 1951.
2. Profiroiu M. *Politici Publice*, Ed. Economică, 2006, p. 27.
3. Potucek M., Lance T. Le Loup, „*Approaches to Public Policies in Central and Eastern Europe*” în *Public Policy in CEE Theories, Methods, Practices NISPAcee*, 2003, p. 19.
4. Miroiu A., Rădoi M., Zulean M., *Politici publice*, Ed. Politeia-SNSPA, Bcuruști, 2002, p. 25.
5. Thoenig J. C. Meny Y., *Politiques publiques*, Presses Universitaires de France, Paris, 1989, p.18.
6. Larrue C., *Analyser les politiques publiques d'environnement*, Ed. L'Harmattan, Paris, 2000.
7. Howlett M., Ramesh M., *Studiul politicilor publice: cicluri și subsisteme ale politicilor*, Ed. Epigraf, Chișinău, 2004, p. 14.
8. Profiroiu M. *Politici publice*, Ed. Economică, 2006, p. 19-20.
9. Howlett M., Ramesh M., *Studiul politicilor publice: cicluri și subsisteme ale politicilor*, Ed. Epigraf, Chișinău, 2004.
10. Downs A., *An Economic Theory of Democracy*, în Popescu L., *Politici Publice*, Ed. Economică, București, 2003.
11. Habermas J., *Raison et légitimité. Les problèmes de légitimation dans le capitalisme avancé*, Ed. Payot, Paris, 1988.
12. Bertrand J., Muller P., *L'Etat en action. Politiques publiques et corporatismes*. Ed. PUF, Paris, 1987.
13. Kauffer Michel E.F., *Las politicas publicas : algunos apuntes generales*, Ed. Ecosur, 2007, p. 4.
14. Miroiu A., Rădoi M., Zulean M., *Politici publice*, Ed. Politeia-SNSPA, Bcuruști, 2002, p. 55.
15. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici nr. 33 din 11 ianuarie 2007.

**Prezentat:** 27 iunie 2011.

**E-mail:** orestetarita@yahoo.com